

Storstockholms
brandförsvär

Brandskydd på förskolan

Arbetsmaterial för personal

Vi skapar trygghet!

Innehållsförteckning

1	Syfte med arbetsmaterialet	5
2	Brandrisker	6
2.1	Hur jobbar ni med brandrisker?.....	8
3	Släckutrustning och rutiner	9
3.1	Hur jobbar ni med rutiner och släckning av brand?	10
4	Begränsa branden.....	11
4.1	Hur jobbar ni för att begränsa en brand?.....	12
5	Utrymning	13
5.1	Hur jobbar ni med utrymningsfrågor?	13
6	Underlätta för räddningstjänsten	15
6.1	Vad gör ni för att underlätta för räddningstjänsten?	15
7	Egenkontroller av brandskyddet.....	16
7.1	Hur jobbar ni med egenkontroller av brandskyddet?	16

1 Syfte med arbetsmaterialet

På våra förskolor vistas barn i olika åldrar och gemensamt för dem alla är att de inte kan hantera brandskydd eller utrymning på egen hand vid en brand. För att undvika att barnen kommer till skada är det därför av största vikt att personalen har gedigen kunskap om brandskydd och hur de ska agera vid ett brandtillbud.

Personalen behöver i sin tur ha förutsättningar för att kunna hjälpa barnen att utrymma tryggt, eller komma till säker miljö. För förskolor finns, av denna anledning, höga krav på byggnadens brandskydd och brandskyddsinstallationer.

Eftersom brandskyddskraven är höga både gällande det organisatoriska brandskyddet och det tekniska brandskyddet är det viktigt att man arbetar aktivt med sitt brandskyddsarbete.

Det är rektorernas eller föreståndarens ansvar att se till att det finns ett fungerande brandskydd på våra förskolor. Man ska arbeta aktivt med det systematiska brandskyddsarbetet för att minska riskerna och höja beredskapen. I det ingår inte bara att utrusta lokalerna med larm, brandsläckare och utrymningsskyltar utan även att säkerställa att det finns en tydlig organisation och planering för hur alla ska agera vid en brand, hur kontroll och underhåll av de tekniska skyddssystemen ska gå till och hur riskerna för brand ska minimeras.

För att underlätta och stödja er i ert arbete med brandskyddet har Storstockholms brandförsvär, SSBF, tagit fram detta arbetsmaterial. Det är fritt för er att använda och vi hoppas att ni kommer att ha glädje och nytta av materialet.

Vår tanke är att det ska kunna användas vid t.ex. arbetsplatsträffar (APT) för att diskutera hur ni arbetar med brandskyddet i er verksamhet. Ett tips är att ha en stående punkt på mötet som handlar om säkerhet, det kan vara allt från brandskydd till sjukvård. Material är indelat i olika tårtbitar som behandlar olika delar i det systematiska brandskyddsarbetet. Tanken är att ni kan ta en tårtbit i taget, för att hålla det kort och koncist. Gå igenom olika ämnen varje gång och ha en kort (ca 5–10 minuter) genomgång och diskussion.

Vi välkomnar all typ av återkoppling som kan göra detta material bättre och mer användbart för er. Vår målsättning är att detta ska vara ett stöd till ert arbete. Mejla era tankar och synpunkter till oss på registrator@ssbf.brand.se. Ange gärna ”Synpunkter på infomaterial om förskolor” i mejlets ämnesrad så blir det lättare för oss att hantera era synpunkter.

Med önskan om ett utvecklande arbete med ert systematiska brandskyddsarbete och lycka till.

Storstockholms brandförsvär

2 Brandrisker

Den bästa branden är den som aldrig inträffar och det är enklare att förebygga en brand än att släcka den. Det är därför viktigt att alla i arbetsgruppen känner till vilka risker som finns och hur ni arbetar för att hantera dem. Låt alla på arbetsplatsen vara med och diskutera vilka risker som finns i verksamheten. Det kan vara föremål och utrustning som startar eller sprider en brand men det kan även vara sådant som försvårar en utrymning. Nedan följer några exempel på sådant som:

startar en brand

- Föremål som ger ifrån sig värme typ element, strykjärn, fläktar eller lampor som placeras för nära brännbart material.
- Levande ljus
- El, laddare, trasiga elkontakter och skarvsladdar.
- Kläm-spottar eller liknande lampor som lätt kan ramla ner.
- Kök, spisen är en vanlig plats för en brand
- Anlagd brand, se till så det inte finns brännbart material på exempelvis lastkajer, intill fasaden, på gården eller andra platser dit obehöriga kan ta sig.

sprider en brand

- Överfulla sopkärl, tomkartonger och returpapper.
- Kläder.
- Brandfarlig vara, exempelvis handsprit, desinfektionsmedel eller tändvätska. Detta ska förvaras i skyltat skåp.

- Öppna dörrar i brandcellsgräns (dörrkilar).
- Bortplockade dörrar.
- Tyger som hänger på väggar eller i tak.

påverkar en utrymning

- Möbler som är placerade i utrymningsvägar.
- Låsta dörrar.
- Tillfälliga utställningar/vernissage.
- Dörrar som är blockerade på utsidan.

Risker ska inventeras och sedan hanteras, ett sätt att göra detta är att skapa brandskyddsregler utifrån de risker ni hittar. Det kan vara regler som klargör hur ni ska hantera levande ljus, laddning av telefoner eller datorer, återvinning, möblering och hur ni ska göra med lekmaterial ute på gården.

Det kan finnas brandfarliga varor på förskolan som exempelvis tändvätska, handsprit, lösningsmedel eller T-sprit. Vid förvaring av brandfarliga varor ska vätskorna vara kvar i sin originalförpackning. Låt flaskorna stå kvar i ytterförpackning och placera dem stadigt på en hylla eller bänk. Förvara inte lättantändligt material som pappershanddukar eller blöjor i anslutning till brandfarliga varor.

2.1 Hur jobbar ni med brandrisker?

1. Har ni diskuterat risker i verksamheten med all personal?
2. Vilka risker för uppkomst av brand har ni identifierat?
 - a. I den vanliga verksamheten?
 - b. Vid speciella tillställningar, exempelvis lucia, avslutningar eller andra event?
3. Vad har ni gjort för att minimera dessa risker?
 - a. Har ni rutiner för användning av torkskåp, elelement eller värmefläktar
 - b. Har ni regler kring laddning av mobiltelefoner och bärbara datorer?
 - c. Hur sker hantering och förvaring av återvinningsmaterial?
 - d. Finns det särskilda tekniska anordningar som införskaffats för att minska riskerna, exempelvis timers eller LED-lampor?
4. Många bränder på förskolor är anlagda och sker på kvällar och helger, hur kan ni förhindra eller försvåra det?
 - a. Vad har ni gjort för att minska risken för anlagd brand utomhus?
 - b. Hur ser utomhusmiljön ut på gården?
 - c. Har ni återvinningskärl stående nära fasaden på utsidan?
 - d. Finns det platser på gården som används av utomstående (ungdomar) på kvällar och helger?
5. Hur förvarar ni brandfarlig vara exempelvis tändvätska, handsprit eller gasol?
 - a. Finns det några rutiner kring var detta får förvaras?
 - b. Använder ni gasol till exempelvis grillning, om så är fallet hur sker förvaringen av gasolflaskan?

3 Släckutrustning och rutiner

Det är viktigt att all personal vet vad de ska göra vid en brand. Det bör finnas tydliga, gärna skriftliga, rutiner som är kända av all personal som jobbar på förskolan.

En viktig del vid en brand är att personalen ska kunna utföra ett släckförsök på den "lilla" branden, d.v.s. den brand som ännu inte hunnit pågå mer än några minuter och som ännu inte hunnit växa sig stor. Ett korrekt agerande i det skedet kan vara helt avgörande för konsekvenserna av en brand. Ett tidigt släckförsök innebär ofta att det bara blir mindre rökskador i lokalerna istället för att hela verksamheten påverkas och i värsta fall brinner ner till grunden.

All personal måste veta var brandsläckarna finns och hur de ska användas. Det är även bra om ni övar släckning praktiskt, antingen i egen regi eller med hjälp av något externt företag. Det viktiga är att all personal känner sig trygg med var släckutrustning finns och hur den ska hanteras.

En enkel övning är att "byta plats" på brandsläckarna. Då får alla prova att lyfta ner dem från väggen, bära dem och få en känsla för hur de ska hanteras. Man kan även göra mindre "insatsövningar" där man får göra en insats mot en fingerad eld. Det kan vara en blinkande ficklampa i en papperskorg eller liknande. Det är bra att öva så realistiskt som möjligt. Målet med övningen är att alla ska känna sig trygga med hur utrustningen ska hanteras.

3.1 Hur jobbar ni med rutiner och släckning av brand?

1. Finns det tydliga rutiner i händelse av brand/brandlarm gällande:
 - a. Att söka efter branden med primär uppgift att släcka den?
 - b. Att utrymma lokalerna?
 - c. Är personalen övad i dessa rutiner och trygga med dem?
2. Har ni brand och utrymningslarm?
 - a. Hur låter det?
 - b. Hur aktiveras det? (automatiskt, tryckknappar – var finns dessa)
 - c. Kan ni se på larmet vilken detektor som löst ut?
 - d. Går larmet vidare till SOS eller någon annan mottagare?
3. Har ni brandvarnare?
 - a. Hur låter de?
 - b. Hörs de i alla delar av förskolan?
 - c. Vem testar dem och hur ofta?
4. Vilken typ av släckutrustning har ni?
 - a. Handbrandsläckare (vilka typer),
 - b. Sitter släckarna i ett skåp, har alla provat att öppna skåpet och ta fram släckaren?
 - c. Brandfiltar
 - d. Inomhusbrandposter (hur långt räcker slangen)
5. När kontrollerades släckutrustningen senast?
 - a. När gjordes senaste egenkontrollen?
 - b. Görs kontroll av externt företag, i så fall, när gjordes detta senast och på uppdrag av vem (er eller fastighetsägare)?
6. Har personalen kunskaper för att hantera den släckutrustning som finns på förskolan?
 - a. Övas det regelbundet?
 - b. När gjordes senaste övning, är någon ny övning planerad?
 - c. Har alla lyft ner en släckare från väggen och burit den 15–20 meter?

4 Begränsa branden

Börjar det brinna på förskolan måste brandens spridning begränsas. Det sker genom att lokalerna sektionerats med brandavskiljande väggar och dörrar. Förskolan har delats in i så kallade brandceller. I vissa fall kan det även finnas släcksystem installerat, t.ex. sprinkler eller släcksystem över heta ytor i köket.

Syftet med avskiljningen är att en brand i en brandcell inte ska kunna spridas till en annan brandcell inom en bestämd tid. Det vill säga, brandcellen ska stå emot brand och rök för att bl.a. förbättra möjligheterna till en säker utrymning.

Det är viktigt att personalen har kunskap om detta och vet vilka dörrar som inte får ställas upp med exempelvis dörrkilar. Om en dörr i brandcellsgräns ställs upp kan det innebära att brandcellen den dagen olyckan väl är framme inte kommer att fungera som det är tänkt. Dörrar i brandcellsgräns är ofta försedda med dörrstängare.

Om ni är osäkra på hur er förskola är byggd stäm av detta med fastighetsägaren.

4.1 Hur jobbar ni för att begränsa en brand?

1. Var finns brandcellsgränser i era lokaler?
2. Har ni några dörrar med dörrstängare, sitter de i en brandcellsgräns?
3. Finns det ett ritningsunderlag där dessa tydligt framgår?
4. Vem kontrollerar att dörrarna i brandcellsgräns hos er fungerar som de ska?
5. Den/De som kontrollerar dörrarna hos er kontrollerar de:
 - a. Stängningsfunktionen? (ej uppställd, släpper från magnet etc.)
 - b. Tillhållning (dörren ska inte kunna tryckas upp utan att handtaget dras ned)
 - c. Täthet (inga glipor runt dörrarna). Dörrar mot trapphus ska vara täta i underkant också.
6. Finns det några branddörrar som återkommande ställs upp på kil eller där dörrstängare kopplas av?
7. Finns det sprinkler installerat i er förskola? Om så är fallet:
 - a. I vilka lokaler hos er finns det sprinkler?
 - b. Vem kontrollerar systemet?

5 Utrymning

Den viktigaste resursen vid en brand är personalen och deras agerande vid en utrymning är ofta avgörande för hur det ska gå. Det är viktigt med dokumenterade och väl kända rutiner för all personal.

Dessa rutiner bör inte vara personbundna eller bundna till en specifik funktion, eftersom personbundna uppgifter riskerar att falla om personen i fråga inte är på plats. En utrymning ska exempelvis fungera även om brandskyddsansvarig är ledig eller rektorn är på annan plats.

Det är viktigt att det finns flera utrymningsvägar om någon av dem blir blockerade av rök och eld. På en förskola är det inte tillåtet att utrymma genom ett fönster utan all utrymning ska ske genom dörr. Det är även bra att se över handtag och låsning på dörrar och grindar så de inte försvårar en utrymning.

5.1 Hur jobbar ni med utrymningsfrågor?

1. Har ni koll på alla era utrymningsvägar?
 - a. Har ni två av varandra oberoende utrymningsvägar?
 - b. Var finns de?
 - c. Är de lätt öppningsbara? (inga lås som behöver låsas upp eller svårhanterade handtag som kan krångla)
 - d. Går någon utrymningsväg via ett fönster?
 - e. Är de tydligt markerade med utrymningsskyltar?
 - f. Finns det utrymningsplaner?

- g. Går det att komma in på förskolan igen utan nycklar, vid en utrymningssituation?
- 2. Finns det tydliga rutiner i händelse av brand/brandlarm gällande:
 - a. Att utrymma lokalerna eller flytta barnen till säker brandcell?
 - b. Att söka efter brand med primär uppgift att släcka?
 - c. Är personalen övad i dessa rutiner och trygga med dem
- 3. Finns det möblering i korridorerna – hur ser era restriktioner ut gällande detta? Notera att utrymningsvägar alltid ska vara framkomliga och fria från brännbart material.
- 4. Kan alla dörrar i utrymningsväg öppnas utan nyckel? Fundera särskilt över detta med avseende på:
 - a. Om det finns några utrymningsvägar som leder ut via lektrum eller personalrum?
 - b. Om delar av förskolan stängs av/låses under vissa verksamhetstider (t.ex. tidigt på dagen eller vid dagens slut).
- 5. Hur ser det ut på utsidan av de dörrar som används för utrymning?
 - a. Är det vildvuxet eller lätt att ta sig vidare.
 - b. Är det plogat på vintern?
- 6. Finns det barn eller personal med särskilda hjälpbehov i en utrymningssituation? Har ni i så fall gjort någon särskild planering för att stötta utrymning av dessa?
- 7. Utrymningsövningar?
 - a. Hur ofta planeras utrymningsövning?
 - b. När genomfördes senaste en utrymningsövning?
 - c. Har ni provat att blockera någon/några utrymningsvägar vid övning?
 - d. Gör ni utrymningen med eller utan barn?
 - e. Genomförs de vid olika tider på dagen, exempelvis under vilan?
 - f. Gör ni någon utvärdering efter utrymningen för att se om något kan förbättras?

6 Underlätta för räddningstjänsten

Räddningstjänstens främsta uppgift är att rädda liv. Därför blir en av de första frågorna vi ställer när vi kommer fram: ”Finns det någon kvar i byggnaden?”

Ni kan underlätta insatsen genom att informera om det finns någon kvar i lokalerna, om det finns några speciella risker som t. ex gasol, vad ni gjort, keramikugnar eller hjälpa oss att hitta rätt.

6.1 Vad gör ni för att underlätta för räddningstjänsten?

1. Hur organiserar ni återsamlingsplatsen och vem leder det arbetet?
2. Hur ser rutinerna ut för inräkning av barn och personal?
3. Vem blir kontaktperson mot brandförsvaret när de anländer?
4. Har ni någon plan för vad ni ska göra om ni inte kan gå in i förskolan igen?

7 Egenkontroller av brandskyddet

För att veta om det byggnadstekniska brandskyddet fungerar är det viktigt att ni genomför egenkontroller. De allra viktigaste kontrollerna är de som sker kontinuerligt varje dag, d.v.s. att personalen är uppmärksamma på brister i brandskyddet och rapporterar dessa till brandansvarig.

Men för att säkerställa att brandskyddets alla delar fungerar över tid behöver detta även ske mer systematiserat. Denna typ av kontroller behöver genomföras regelbundet och bör dokumenteras. Det är viktigt att den som genomför detta har koll på vad som ska kontrolleras och varför det ska göras och hur kontrollen ska gå till.

7.1 Hur jobbar ni med egenkontroller av brandskyddet?

1. Hur ser ansvarsfördelningen ut avseende kontroll och underhåll av det tekniska brandskyddet mellan er som verksamhetsutövare och fastighetsägaren?
 - a. Finns det någon tydlig gränsdragningslista?
 - b. Vet ni vem som kollar vad?
2. Vem/vilka utför egenkontroller av brandskyddet som ni ansvarar för?
3. Har den personen fått någon utbildning gällande detta?
4. Hur ofta görs kontrollerna?
5. Vad finns det för underlag för att göra dessa kontroller?
6. Hur dokumenteras genomförda kontroller?
7. Vad händer när man upptäcker brister i brandskyddet?

8. Vad finns hos er och hur kontrolleras det?
- a. Brand- och utrymningslarm?
 - b. Brandvarnare
 - c. Släckutrustning?
 - d. Brandcellsgränser?
 - e. Branddörrar?
 - f. Utrymningsvägar?
 - g. Utrymningsskyltar?
 - h. Utrymningsplaner?
 - i. Annan utrymningsutrustning (t.ex. utrymningsväskor med västar etc.)
 - j. Nödbelysning?
 - k. Annat?